

Contaminació genètica i coexistència: greu realitat i falsa alternativa

Rosa Binimelis i Albert Ferré

L'autèntica estratègia de la indústria biotecnològica és introduir tanta contaminació genètica dins la cadena alimentària que faci impossible el consum d'aliments no OGMs. L'idea és senzillament que la contaminació s'estengui més ràpidament que la legislació dels països i després adaptar les lleis a la contaminació ja existent. Naomi Klein (*Trampa Genética*, Març 2002)

La contaminació genètica que generen els cultius transgènics sobre els altres sistemes de conreu i que també es detecta en la fase de transport, emmagatzematge, elaboració i envasat d'aliments i pinsos, s'ha convertit en un problema d'enormes dimensions i greus repercussions socials i ambientals.

Malgrat l'absència d'anàlisis sistemàtiques per part de les administracions públiques encarregades del seguiments dels OGMs, s'han verificat casos de contaminació per tot el planeta i entre els més significatius cal ressaltar el de Mèxic on s'han contaminat per blat de moro transgènic –tot i la moratòria a la introducció de blat de moro genèticament modificat en aquest país–, infinitat de conreus de blat de moro de diferents comunitats indígenes i de centres de reserva genètica d'aquesta planta. (I. Chapela i D. Quist, *Revista Science*, 2001)

Per altra banda, científics dels EUA han manifestat que més d'un 50% de les llavors de blat de moro, soja i colza de producció convencional subministrada als pagesos i també bancs de germoplasma fonamentals per la millora genètica de varietats, estaven contaminats genèticament per conreus OGMs. (Unió de científics preocupats, febrer 2004)

Al l'estat espanyol i malgrat la presència de 32.000 hectàrees

de blat de moro transgènic de Syngenta l'any 2003, les administracions no fan cap tipus d'anàlisi de contaminació (només es fan en ecològic). Tanmateix, s'han detectat també diversos casos de contaminació genètica, i entre altres, l'any 2002 es va localitzar ADN d'aquesta varietat en dos camps de blat de moro i un de soja ecològics de Navarra i a finals del 2003 s'han detectat traces de soja transgènica de Monsanto en un pinso ecològic a la zona del Pallars de Catalunya.

Les repercussions i les conseqüències de la contaminació genètica són clares i evidents:

a) altera els ecosistemes agrícoles i afecta a la biodiversitat vegetal i animal

b) impossibilita el desenvolupament de sistemes agrícoles no transgènics i especialment dels ecològics

c) constitueix un atac directe a la seguretat i a la sobirania alimentària de pobles i comunitats pageses perquè incrementa la seva dependència de les multinacionals biotecnològiques i imposa el que s'ha de cultivar

d) redueix cada cop més la presència d'aliments lliures de OGMs i en conseqüència imposa a consumidors el que han de menjar

e) la interacció dels gens amb el genoma hoste pot provocar noves reaccions tòxiques i noves malalties i infeccions

La contaminació per ADN transgènic és irreversible, pot perpetuar-se, ampliar-se i reproduir-se amb resultats desconeguts i imprevisibles en plantes, animals i éssers humans que serien impossibles de controlar o retrocedir.

La trampa de la coexistència

La primera reacció de la indústria biotecnològica ha sigut la de minimitzar l'abast i les greus

conseqüències de la contaminació genètica, afirmant les excel·lències dels aliments transgènics. A continuació ha plantejat via Unió Europea un projecte legislatiu de recomanacions de coexistència entre conreus OGMs i no OGMs (1) que sota una falsa premissa de llibertat d'opció entre diferents tipus de cultiu, pretén estendre els transgènics per tot el territori europeu i acabar definitivament amb la moratòria de noves varietats comercials decretada a l'any 1999. Quins són els trets principals d'aquest projecte?

1) Intenta presentar com viables la convivència de conreus OGMs i no OGMs quan la realitat demostra el contrari i els perjudicats són els conreus no OGMs amb la possibilitat fins i tot que desapareguin.

2) Estableix un llindar de contaminació inevitable (??) del 0,9% absolutament inacceptable per tota classe de conreus i no reconeix l'obligació de respectar un nivell zero de contaminació en ecològic.

3) Pretén definir unes distàncies de seguretat entre conreus OGMs i no OGMs segons les característiques de la planta, però les dades recollides fins ara de diferents varietats, demostren que són impossibles de preveure i determinar.

4) En última instància, redueix el tema de la contaminació a una simple qüestió de compensacions econòmiques als pagesos perjudicats, buscant això sí, la fórmula més barata possible i eximeix de qualsevol responsabilitat econòmica i ambiental a les empreses productores de les llavors OGMs.

En realitat es tracta no solament d'un fals projecte de coexistència, sinó que més aviat és un pla per garantir el reconeixement i el desenvolupament dels transgènics i que a través dels fets consumats de la contaminació genètica, vèncer

la resistència generalitzada i organitzada de la societat civil contra els OGMs.

(1) Informe sobre la coexistència entre les plantes cultivades modificades genèticament i les plantes convencionals i ecològiques. Proposat per la Comissió d'Agricultura i Desenvolupament Rural el 4.12.2003 i aprovat pel Parlament Europeu el 18.12.2003.

Com enfoquen la coexistència el govern espanyol i el català?

El febrer passat, l'anterior govern espanyol va fer conèixer un esborrany d'ordre ministerial de les recomanacions sobre la coexistència dels conreus modificats genèticament, convencionals i ecològics. Aquest document, que ha merescut la denúncia i la crítica d'ONGs, organitzacions ecologistes, de producció i consum ecològic i de comerç just, representa una revisió per la dreta del document europeu, reduint o eliminant aquells aspectes que en el document europeu permeten una certa protecció de les agricultures no OGMs i és especialment greu en el cas del blat de moro on es proposa una distància de 25 metres de separació entre el transgènic i el convencional o ecològic en base a un nombre limitat d'estudis divulgats precisament per les pròpies multinacionals transgèniques.

Amb el canvi de govern, el nou ministre d'Agricultura anunciava el mes de juny la creació

d'un grup de treball per analitzar i modificar el document, però encara no s'ha produït. Caldrà veure si es modifica o són només paraules i en quina direcció es fan els canvis.

Existeix també una proposta catalana de recomanacions de coexistència similar a la espanyola, més curta, on desapareixen significatives referències del document europeu relatives als sistemes de control i vigilància, nivells de coexistència, diferents fonts de contaminació, llindars tolerats, etc. En aquest cas, el document introdueix les conclusions dels estudis de contaminació de blat de moro OGM sobre blat de moro convencional fets per l'IRTA en col·laboració amb Syngenta, amb el suport de tota la indústria biotecnològica i elaborat sense la participació de cap sector social afectat. Uns estudis que es presenten com un exemple molt significatiu que ha d'influir en les decisions sobre coexistència a nivell europeu.

Aquí també algunes forces del tripartit parlen de canvis i fins i tot d'una Catalunya lliure de transgènics, però el que cal són fets concrets i amb urgència perquè tenim moltes hectàrees de transgènics i la contaminació s'escampa com una taca d'oli.

Per una Europa lliure de transgènics

- La coexistència en qualsevol de

les seves formulacions no elimina la possibilitat de contaminació genètica i formalitza l'acceptació dels transgènics.

- La única forma d'evitar la contaminació genètica és no cultivar OGMs i és també la única garantia per mantenir els nostres camps i els nostres aliments lliures de transgènics.

- La coexistència és un projecte polític a escala europea i fa necessari respostes també a nivell europeu. Conjuntament amb la lluita per zones lliures d'OGMs a diferents àmbits territorials, caldria coordinar els diferents moviments anti-OGMs europeus amb l'objectiu de lluitar per una Europa lliure de transgènics.

- La lluita contra els transgènics ha d'estar íntimament vinculada a la seguretat i la sobirania alimentària dels pobles i al desenvolupament d'experiències agroecològiques de producció i de consum.

- Les empreses responsables de la contaminació genètica han d'assumir els costos pels perjudicis als conreus contaminats i les compensacions corresponents a pagesos i consumidors.

- La Generalitat ha d'aturar tots els experiments al aire lliure i tota la sembra de transgènics, especialment la del blat de moro BT 176 prohibit a la Unió Europea a partir del gener de 2005.

Figura 1. Acció a un Caprabo marcant tots els productes que contenen Transgènics.

Contaminació i coexistència han pres una actualitat i una importància enorme i exigeixen respostes clares, coherents i àgils que facilitin l'acció política davant la complexa realitat i diversitat de plantejaments i es necessari traçar propostes alternatives entre els diferents sectors socials afectats i els moviments anti-OGMs.

Més informació:
www.transgenicsfora.org
www.biotechimc.org